

Eindredacteurskeuze

AUGUSTE FAUCHARD

SYMPHONIE EUCHARISTIQUE

Emmanuel Hocdé, Cavallé-Coll-orgel Eglise

Saint-Sulpice, Parijs

Editions Hortus 078 - speelduur 77'

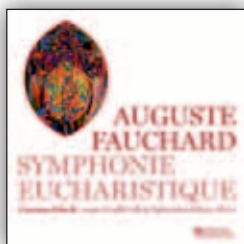
prijs € 22,50

Importeur: Laval (B)

Verkrijgbaar bij o.a. Den Hertog Houten en

Landgoed Gerianna

www.editionshortus.com

Het Frans-romantische orgelrepertoire ligt diep verankerd in de orgelconcertcultuur van ons land. Het orgelœuvre van Franck, de sonates van Guilmant, de orgelsymfonieën van Widor en Vierne, we zijn er inmiddels zo vertrouwd mee geraakt dat je wel eens snakt naar 'nieuw', onbekend repertoire. En ziedaar, bij het avontuurlijke Franse label Hortus verscheen een cd met de *Symphonie Eucharistique* van een zekere Auguste Fauchard (1881-1957). Hij blijkt een leerling van Louis Vierne te zijn geweest en is ook beïnvloed door Widor en Dupré.

Auguste Fauchard, geboren in het Noord-Franse stadje Laval, was koorknaap aan de St.-Trinité in die plaats en begeleidde ook de heilige mis op het orgel. In 1903 werd hij tot priester gewijd. In Parijs had hij een ontmoeting met Widor, die hem doorverwees naar Vierne. Een jaar lang studeerde Fauchard harmonie, contrapunt en orgel bij Louis Vierne en bezocht de orgelklas van Guilmant. Daarna keerde hij terug naar zijn geboortegrond, waar hij organist van de Notre-Dame de Mayenne werd. In de Eerste Wereldoorlog werkte hij als verpleger, waarna hij zijn taken in Mayenne weer opnam. Met toestemming van de bisschop bezocht hij vanaf 1925 de Schola Cantorum in Parijs, waar hij twee jaar lang werd onderwezen door Louis Vierne en Vincent d'Indy. Gedurende Vierne's tournee naar Amerika in de eerste helft van 1927 studeerde hij improvisatie bij André Marchal. Nadat hij het *Diplôme d'Or* en zes certificaten voor compositie had verworven, keerde hij terug naar Laval en werd daar organist van de kathedraal St.-Trinité. Ook werd hij muziekdirecteur van het bisdom Mayenne en secretaris van de bisschop. In 1929 werd hij benoemd tot 'honorair kanunnik' van de kathedraal. Een buitenlandse concerttournee zat er niet in, maar hij werd een gevierd organist in eigen land en was bevriend met organisten als Vierne, Dupré en Léonce de Saint-Martin. Hij gaf meer dan 200 orgelconcerten, waaronder

Foto: Fonds de l'Association Boëllmann-Gigout

Auguste Fauchard (1881-1957)

vele inwijdingen van nieuwe en gerestoreerde orgels.

Naast talrijke motetten, een mis, liederen, symfonische en kamermuziek componeerde Fauchard een aantal orgelwerken, waaronder vier symfonieën. De *Symphonie Eucharistique* is de vierde, ontstaan in 1944. Net als bij Widors laatste twee symfonieën is dit werk gebaseerd op gregoriaanse thema's. In zijn rijke melodieën en chromatisch idioom wist hij Vierne te evenaren; daarnaast zijn invloeden van Dupré merkbaar. Je zou dit vierdelige werk een 'symfonisch fresco' kunnen noemen; zelf betitelde Fauchard zijn vierde symfonie als "een handleiding voor de eucharistie". Het eerste deel, *Invitatoire*, is een oproep tot de eucharistie die tot uitdrukking wordt gebracht door het 'Lauda Sion' en het 'Pange lingua'. Hier wordt meteen de toon van het werk gezet door de presentatie van het Lauda Sion-thema, beantwoord door Voix Céleste-registraties in de linker- en fluitomspelingen in de rechterhand. We kunnen Hortus niet dankbaar genoeg zijn dat deze symfonie werd opgenomen op het onvolprezen orgel van de Saint-Sulpice in Parijs, de plek waar dit werk optimaal harmonieert met de gewijde omgeving. Het tweede deel, *Sacrifice*, is een muzikale verbeelding van Christus' gang naar Golgotha, overgaand in een 'élévation' met een omspelung van het bijbehorende motet 'O Salutaris hostia'. In het derde deel, *Communión*, fungeert de hymne 'O sacrum convivium' als hoofdthema en horen we een 'Tierce en taille' als solostem. De 'Eucharistiesymfonie' wordt besloten met een indrukwekkende *Procession*, die enigszins doet denken aan het vierde deel van Dupré's twintig jaar eerder gecomponeerde *Symphonie-Passion*. Geen wonder, want ook hier fungeert het 'Adoro te' als eerste thema.

De uitvoering door Emmanuel Hocdé (1970), organist van de Eglise Saint-Éloi in Parijs (XII), laat niets te wensen over. Hij weet de spanning in het hele werk te bewaren en laat met

verrassende registraties horen dat het Sulpice-orgel weinig geheimen voor hem heeft. De opname is voortreffelijk; het cd-boekje biedt de nodige informatie in Frans en Engels. De laatste track is een 20 minuten durende toespraak van Dupré, opgenomen in 1954 toen Fauchard werd onderscheiden tot Ridder in de Orde van het Légion d'honneur. De partituur van dit ten onrechte weinig bekende werk, alsmede Fauchards in zijn laatste levensjaren geschreven *Souvenirs*, is verkrijgbaar bij de Association Boëllmann-Gigout in Parijs.

Een boeiende cd die u niet mag missen!

Gerco Schaap

MARGREETH CHR. DE JONG IN
COMPOSITION AND PERFORMANCE

Variations sur un Cantique Op. 1; A Tribute to Michiel de Ruyter; Variations on a Dutch Children's Song; Three Children's Songs for Soprano and Organ; Prélude, Choral varié et Fugue sur 'Veni redemptor gentium' ('Nun komm' der Heiden Heiland); From 5 Preludes for Christmas: 'Adeste Fideles'; Fantaisie sur 'Christe qui lux et dies'; Psaume 42 pour Chœur et Orgue (live)

Margreeth Chr. de Jong, Van Leeuwen-orgel
Nieuwe Kerk Middelburg

Boeienga Music Publications BECD003

speelduur 77' - prijs € 17,50

www.muzeekhandel-boeienga.nl

Deze cd is alweer de tweede schijf van Margreeth de Jong waarop zij uitsluitend eigen composities ten gehore brengt. De eerste cd verscheen onder de titel *Andächtige Musique* en was in feite één grote ode aan (het idioom van) Johann Sebastian Bach.

Opnieuw ontloopt De Jong zich als een soort meestersvervalser à la Han van Meegeren, maar dan wel in de beste zin van het woord. Ditmaal is ze in de huid gekropen van de Franse laatromantici, in het bijzonder Dupré en Duruflé. Zo zijn de *Variations sur un Cantique* gemodelleerd naar Dupré's vermaarde kerstvariaties opus 20, hoewel het lied in kwestie niets meer of minder is dan Willem Vogels "Wij moeten Gode zingen". En neem alleen al de titel *Prélude, Choral varié et Fugue sur "Veni redemptor gentium"*: een niet mis te verstane verwijzing naar Duruflé. Margreeth de Jong heeft haar huiswerk goed gedaan: deze stijlkopieën zijn buitengewoon fraai en ambachtelijk gemaakt!

Zeer de moeite waard zijn de *Three Children's Songs for Soprano and Organ* op teksten van William Blake. Margreeth de Jong droeg ze op

aan haar drie dochters en toont zich daarmee als componiste van haar meest persoonlijke, kwetsbare kant. Ze staan adembenemend mooi op deze cd, niet in de laatste plaats omdat ze op werkelijk sublieme wijze worden gezongen door de sopraan Nienke Oostenrijk, die het karakter van tekst en muziek in de kern weet te treffen.

Naast Dupré en Duruflé horen we op deze cd nog andere componisten langskomen: in het feestelijke *Adeste Fideles* uit de *Five Preludes for Christmas* klinken typische ostinati zoals Vierne die toepaste in de *Finale* van zijn *Eerste Symfonie*.

Stijlkopieën of niet, het compositorisch talent van Margreeth de Jong dwingt respect af. Maar niet altijd zijn componisten de gedroomde uitvoerenden van hun eigen muziek. Bekend is het verhaal van Reger, die zelf zijn moeilijkste orgelwerken überhaupt niet kon

coloog Albert Clement. Hij koos ervoor de muziek van zijn echtgenote – die hij steevast met “De Jong” aanduidt – afstandelijk en analytisch te benaderen, waarbij met geen woord over hun relatie wordt gerept. Dat leidt tot een onbedoeld komisch effect bij de bespreking van de drie kinderliederen. Albert Clement schrijft hierover: “De Jong droeg haar drie composities op aan haar eigen drie kinderen”. Daarbij had Clement toch heus wel mogen vermelden dat hij de trotse vader van dit drietal is ...

De opname werd gemaakt door Aad van der Waal in hoge digitale resolutie en laat niets te wensen over. Voor liefhebbers van de klankwereld rondom Dupré en Duruflé is deze cd een aanrader van de bovenste plank!

Lex Gunnink

AD VAN SLEUWEN A.P.F. BOËLY EN TIJDGENOTEN

A.P.F. Boëly: *Offertoire pour le Jour de Pâques*; *Fantasia super Judex Crederis*; *Andante in g*; *Grand Choeur in Bes*; *Andante in D*; *Andante moderato in b*; *Kyrie pour les fêtes Solennelles*; G. Lasceux: *Flûtes in d*; J.J. Beauverlet-Charpentier: *Pastorale in F*; N. Séjan: *Fugue in g*; M. Corrette: delen uit *Premier Livre d'Orgue*; *Magnificat du 2ième Ton*; *Magnificat du 3ième et 4ième Ton*

Ad van Sleuwen, Van Hirtum-orgel Petruskerk Hilvarenbeek

Brabantse Orgelklanken BO17548055
speelduur 74' - prijs € 10,00
(excl. verzendkosten)

Te bestellen bij Brabantse Orgelklanken, Oeralweg 76, 5022 GT Tilburg, tel. (013) 543 57 62,
e-mail brabantseorgelklanken@home.nl

Foto: Ruden Riemens

spelen. Is Margreeth de Jong de ideale interpret van haar eigen muziek? Het antwoord is een volmondig ‘ja’. En daarbij mag je als kanttekening plaatsen, dat veel van haar composities technisch verre van eenvoudig zijn! De cd werd ingespeeld op het ‘eigen’ orgel van Margreeth de Jong in de Nieuwe Kerk van Middelburg. Het Van Leeuwen-orgel in de kas van Duyschot is misschien op papier niet het meest voor de hand liggende orgel om deze klankwereld te realiseren. Maar toch: De Jong registreert prachtig en kent het orgel duidelijk als haar spreekwoordelijke broekzak. Het instrument beschikt bovendien over een niet onaanzienlijk tongwerkenpalet van elf stemmen. Daarbij roepen we nog even in herinnering dat Bram Beekman in 1975 op ditzelfde orgel een elpee inspeelde met werken van Guilmant en Dupré. Het orgel is er dus wel aan gewend, zou je kunnen zeggen. De cd sluit af met *Psaume 42 pour Choeur et Orgue*. In tegenstelling tot de rest van deze schijf betreft het hier een live-opname. Gelukkig is het aantal bijgeluiden minimaal en is er ook geen applaus na afloop. Opnieuw zijn de Franse invloeden volop aanwezig; hoewel haar naam niet in het boeklet wordt genoemd roepen deze klanken herinneringen op aan de jong gestorven componiste Lili Boulanger. Voor de toelichting in het boeklet tekende Margreeth de Jongs echtgenoot, de musi-

Alexandre Pierre François Boëly (1785-1858) leefde in een tijd waarin het romantisch levensgevoel ook in de kerkmuziek doordrong. In het Parijse muziekleven telde hij niet zo erg mee vanwege zijn oriëntatie op de klassieke componisten en muzikale vormen en zijn afkeer van de in zijn tijd nogal frivole kerkmuziek. Zijn muziek was ‘serieuzer’ dan bijvoorbeeld die van zijn Parijse collega Lefébure-Wély (1817-1869), maar die behoorde dan ook al tot een volgende generatie. Zijn eerste muziekonderricht had Boëly in zijn geboorteplaats Versailles van zijn vader gekregen, maar verder was hij grotendeels autodidact. Van 1834 tot 1838 was hij organist van de St.-Gervais en van 1840 tot 1851 aan de St.-Germain l’Auxerrois, beide in Parijs. Aan dat laatste orgel liet hij een Duits pedaal plaatsen

omdat dit geschikter was voor de uitvoering van vooral werken van J.S. Bach. Opmerkelijk omdat op dat moment in Frankrijk nog veel kistpedalen werden gebouwd.

De invloed van Bach, de Franse barokcomponisten en de z.g. ‘Weense klassieken’ is goed aanwijsbaar in Boëly’s eigen muziek. Het duidelijkst is dat te horen in zijn *Offertoire pour le Jour de Pâques*, het *Kyrie pour les fêtes solennelles* en het *Grand Chœur* in Bes, dat niets minder dan een doorwrochte fuga blijkt te zijn. Toch toont Boëly zich in andere composities ook wel weer een kind van zijn tijd, zoals in de *Fantaisie* over ‘Judex Crederis’ (“Judex crederis esse venturus”, Wij geloven dat Gij eens als rechter komt om te oordelen, onderdeel van het *Te Deum*). Aan het eind van de fantasia wordt de Dag des Oordeels verbeeld door een enorm crescendo en een angstaanjagend cluster waarin van de organist gevraagd wordt zoveel mogelijk naast elkaar gelegen toetsen in te drukken. Een goede *testcase* voor de windvoorziening, die het Van Hirtum-orgel in Hilvarenbeek glansrijk doorstaat!

De rest van de cd is gevuld met muziek van min-of-meer tijdgenoten van Boëly. Michel Corrette leefde wel bijna een eeuw eerder (hij was 76 toen Boëly werd geboren) maar bleef eveneens de vormen van de Franse orgelsuite, waarin zijn vader Gaspard Corrette al componeerde, trouw. Het cd-boekje informeert ons over de gespeelde componisten en hun werken, en geeft ook nog eens nauwgezet de gebruikte registraties. Verder geeft Wim van der Ros ons de geschiedenis van het Bernard van Hirtum-orgel in Hilvarenbeek, dat voor deze muziek een uitnemend geschikt medium blijkt te zijn!

Gerco Schaap

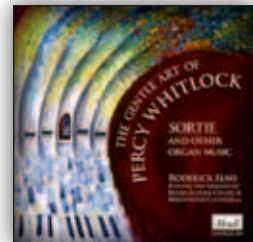
THE GENTLE ART OF PERCY WHITLOCK RODERICK ELMS

Sortie*; Three Reflections; Six Hymn-preludes; Five Short Pieces; Salix (from Plymouth Suite); *Fantasia Choral No. 2 in F sharp minor**

Roderick Elms, orgels Rugby School Chapel en Brentwood R.C. Cathedral*

Herald HAVPCD 359 - speelduur 71'

www.heraldav.co.uk

In 1986, tijdens een vakantie in Engeland, maakte ik kennis met de muziek van Percy Whitlock (1903-1946). Het was wat je noemt een *eye-opener* (in dit geval een *ear-opener*!). Zelden had ik zulke melodieuze en harmonisch direct tot het hart sprekende muziek

gehoord. Zelfs in Engeland was op dat moment weinig van zijn muziek op geluidsdragers verkrijgbaar. Ik had de keus uit een musicassette met een aantal korte stukken, gespeeld door een zekere Roderick Elms, en een elpee van Robert Gower met de twee *Fantasia Chorals*, een deel uit de *Sonata in C minor* en nog enkele kortere werken. Maar mijn interesse was gewekt, en in de jaren '90, toen de Percy Whitlock Trust werd opgericht en er meer informatie beschikbaar kwam, werd mijn beeld van deze bijzondere componist vollediger. Dit resulteerde in een componistenschets die, verdeeld over een viertal artikelen, werd gepubliceerd in jaargang 1996 van *de Orgelvriend*. Intussen waren zijn orgelwerken compleet vastgelegd door Graham Barber op drie Priory-cd's, die ik nog steeds warm kan aanbevelen.

De opnamen van Roderick Elms uit 1985 werden vorig jaar opnieuw uitgebracht op cd door Herald. Omdat de oorspronkelijke musicassette nog geen uur muziek bevatte, nam Elms voor deze gelegenheid nog twee stukken op in de Rooms-katholieke kathedraal van Brentwood, waar sinds 1991 een orgel van Alfred Hunter uit 1881 staat, uitgebreid door Percy Daniel & Co uit Clevedon. De oorspronkelijke opname werd gemaakt op het inmiddels niet meer bestaande orgel in de kapel van Rugby School (Thomas Elliot, 1823, uitbreidingen door Willem Hill, 1855, en Bryceson, 1872, in 1910 herbouwd door Hill, Norman & Beard). Roderick Elms, tegenwoordig vooral actief als pianist en arrangeur, koos destijds voor drie verzamelingen kortere werken van Whitlock: de *Six Hymn Preludes*, de *Three Reflections* en de alom bekende *Five Short Pieces*, waarvan slechts de *Folk Tune* regelmatig op de Nederlandse orgelconcertprogramma's terugkeert. De *Six Hymn Preludes* ('Darwall's 148th', 'Song 13', 'Deo Gracias', 'St Denio', 'Werde munter' en 'King's Lynn') zijn ware juweeltjes met soms Bachiaanse trekjes ('Song 13', 'St Denio'). De *Three Reflections* ('After an Old French Air', 'Pazienza' en 'Dolcezza') zijn intieme stemmingsstukjes die

een melancholieke sfeer oproepen. Heb je die gehoord, dan valt de titel van deze cd (*The Gentle Art of Percy Whitlock*) helemaal op zijn plaats.

De *Five Short Pieces* (Allegretto, Folk Tune, Andante Tranquillo, Scherzo, Pæan) krijgen van Elms modeluitvoeringen. Het gebruikte instrument voldoet zeer goed in dit repertoire. Onbegrijpelijk dat dit orgel na de opnamen "into a state of disrepair" viel (oftewel: verwaarloosd!) en midden jaren '90 moest worden vervangen door een orgel van Kenneth Jones & Associates.

De cd opent met de levendige *Sortie* uit 1934, waarvan de uitvoering mij die van dr. Francis Jackson op een cassette uit York Minster niet helemaal kan doen vergeten, en eindigt met het wat meer van de luisteraar vragende *Fantasia Choral No. 2*, beide gespeeld in Brentwood.

De toelichting is geschreven door Whitlock-biograaf Malcolm Riley en het boeklet vermeldt ook gegevens en de disposities van de orgels.

Een mooie cd die het werk van de begaafde Whitlock weer eens even onder de aandacht brengt.

Gerco Schaap

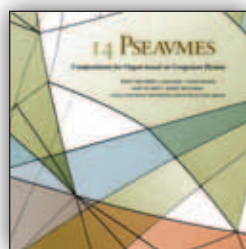
14 PSEAVMES COMPOSITIONS FOR ORGAN BASED ON GREGORIAN HYMNS

Cd 1: Gerrit Wielinga / Aart de Kort: Psalmen 17, 20, 31, 32, 39; Jan Hage: Psalmen 46, 51, 55

Cd 2: Toon Hagen: Psalmen 80, 104, 129; Wout van Andel: Psalmen 103, 124, 141

Aart de Kort, Jan Hage, Toon Hagen en Wout van Andel, orgel Grote Kerk Gorinchem, m.m.v. Schola Cantorum Gregoriana o.l.v. Hans Jansen Boeijenga Music Publications BECD004 speelduur resp. 65' en 39' - prijs € 25,00

www.boeijengamusic.com

Prof. dr. Gerrit Wielinga (1926-2010) bekleedde een bijzondere positie in de orgelwereld. Jarenlang was hij werkzaam als patholoog-anatoom en als hoogleraar verbonden aan de Rotterdamse Erasmus Universiteit. Hij had een grote passie voor orgelspelen en componeren. Van 1947 tot 1986 was hij organist in de Bloemcampkerk te Wassenaar en later in de Hervormde Kerk van Leidschendam. Compositie volgde hij bij Jan Welmers en improvisatie bij Cor Kee. Harmonie/contrapunt deed hij bij o.a. Jacob Bijster, Piet v.d. Kerckhoff en Klaas Bolt. Een certificaat kerkmuziek behaalde hij bij Arie Eikelboom. Composities van Wielinga

zijn meerdere keren uitgegeven en op een cd uitgebracht. In zijn voorwoord toonde Wielinga aan, op basis van een boek van J.W.N. Valkesteijn, dat er 14 psalmen zijn die hun melodieën gedeeltelijk aan het gregoriaans ontleen. Geen wonder, want de componisten uit Calvijns tijd waren diepgeworteld in de gregoriaanse traditie.

Op deze fraai uitgegeven dubbel-cd horen we de door Valkesteijn genoemde psalmmelodieën steeds voorafgegaan door een hymne, gevolgd door eigen korte composities van de uitvoerende organist/componist, en besloten met een zetting van Goudimel (melodie in de tenor). Vier collega's voerden eigen werk uit en namen op de eerste cd gedeeltelijk composities van Wielinga voor hun rekening. Jan Hage licht in het tweede voorwoord Wielinga's fascinatie voor de psalmen toe. Wielinga toonde de wendbaarheid aan van de psalmmelodieën door zijn compositietechnieken, variërend van Satie-stijl, minimal, tot aan twaalftoonstechnieken toe.

Zeker in onze tijd is deze dubbel-cd een afspiegeling van het hedendaags componeren door protestantse musici. Op de eerste cd worden vijf hymnen/psalmen door Aart de Kort 'becommentarieerd' en uitgevoerd. Jan Hage neemt weer drie andere psalmen voor zijn rekening. Op cd 2 zijn het Toon Hagen en Wout van Andel die afwisselend hun visie laten horen op de zes psalmen. Zowel het uitvoerend vakmanschap van de organisten als ook de Schola o.l.v. Hans Jansen overtuigen absoluut, evenals het stoer klinkende Bätz-/Witte-orgel in Gorinchem dat zich ook leent voor fijnzinniger klanknuances. In compositorisch opzicht echter maakt cd 1 toch de sterkste indruk. Het kleurrijke, Frans gerichte klankidoom van De Kort werkt voortreffelijk, evenals de wonderschone klankkleuren van vermoedelijk Wielinga bij Psalm 17. Ook diens merkwaardige 7-delige ritmen zijn bij Psalm 20 suggestief. Over de gehele linie blijken deze composities van goede kwaliteit. Dat geldt ook voor de drie psalmen van Jan Hage. Zijn composities zijn weliswaar door-en-door provocerend en brutaal, maar tegelijkertijd vitaal en speels-humoristisch, met een uitgekend gevoel hoe je de luisteraars steeds op het verkeerde been zet. In al hun kernachtige ruigheid zijn zij een aanwinst op deze cd. De tweede lezing klinkt veel conventioneel en "fatsoenlijker", meer passend bij de wat brave protestantse cultuur. De hymnecompositie bij Psalm 80 van Toon Hagen is in al zijn eenvoud toch vindingrijk, evenals het ingetogen hymne-kleinnood bij Psalm 103 en het fraai geregistreerde begin van Van Andels Psalm 104. Datzelfde geldt ook voor Hagens beginwerk bij Psalm 129. De lay-out van het doosje is voortreffelijk ontworpen, met fraaie duidelijke letters. Ook het boeklet, met uitstekende en beknopte inlichtingen, c.v.'s en afgedrukte hymne-/psalmmelodieën en duidelijke verwijzingen naar componist en uitvoerder, verdient alle lof. Al met al een aanwinst.

Kees Weggelaar

